

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2022.1.33>

SYSTEM PUBLICZNEGO ZARZĄDZANIA BIZNESEM HAZARDOWYM NA UKRAINIE I JEGO ELEMENTY

Zoriana Toporetska

kandydat nauk prawnych,

docent Katedry Postępowania Karnego i Kryminalistyki

Dydaktyczno-Naukowego Instytutu Prawa

Kijowskiego Uniwersytetu Narodowego imienia Tarasa Szewczenki (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-2441-4852

zoriana_t@ukr.net

Adnotacja: W artykule omówiono system publicznego zarządzania biznesem hazardowym na Ukrainie. Autor, stosując podejście działalnościowe w celu zrozumienia określonego zjawiska lub procesu, proponuje, aby system publicznego zarządzania biznesem hazardowym obejmował następujące elementy: podmioty zarządzania, obiekty zarządzania, cel i zamiary zarządzania publicznego, funkcje zarządzania publicznego i mechanizm publicznego zarządzania biznesem hazardowym, odpowiedzialność prawna. Z kolei mechanizm publicznego zarządzania biznesem hazardowym obejmuje formy, metody i środki publicznego zarządzania.

Dyskusje na temat włączenia odpowiedzialności prawnej w skład administracji publicznej trwają od dawna. W ramach publicznego systemu zarządzania biznesem hazardowym autor proponuje rozważenie jedynie przeciwdziałania przestępstwom, które wpływają na określony przez państwo stan modelu publicznego zarządzania biznesem hazardowym.

Słowa kluczowe: biznes hazardowy, gry hazardowe, administracja publiczna, system zarządzania, mechanizm zarządzania, podmioty i obiekty zarządzania.

THE PUBLIC GOVERNANCE SYSTEM OF GAMBLING IN UKRAINE AND ITS ELEMENTS

Zoriana Toporetska

Candidate of Law,

Associate Professor, Department of Criminal Procedure and Criminalistics

Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0002-2441-4852

zoriana_t@ukr.net

Abstract. The article considers the system of public governance of gambling business in Ukraine. The author, using an activity approach to understanding a phenomenon or process, proposes to include in the system of public governance of gambling the following elements: subjects of governance, objects of governance, purpose and objectives of public governance, functions of public governance and mechanism of public governance of gambling, legal responsibility. In turn, the mechanism of public governance of the gambling business includes forms, methods and means of public governance. Discussions on the inclusion of legal liability in public governance have been going on for a long time. Within the system of public governance of the gambling business, the author proposes to consider only the counteraction to offenses that affect the state-defined state of the model of public governance of the gambling business.

Key words: gambling business, gambling, public governance, management system, management mechanism, subjects and objects of governance.

СИСТЕМА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ГРАЛЬНИМ БІЗНЕСОМ В УКРАЇНІ ТА ЇЇ ЕЛЕМЕНТИ

Зоряна Топорецька

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики

Навчально-наукового інституту права

Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-2441-4852

zoriana_t@ukr.net

Анотація. У статті розглянуто систему публічного управління гральним бізнесом в Україні. Автор, використовуючи діяльнісний підхід до розуміння певного явища чи процесу, пропонує до системи публічного управління гральним бізнесом включати такі елементи, як: суб'єкти управління, об'єкти управління, мета та цілі публічного

управління, функції публічного управління та механізм публічного управління гральним бізнесом, юридична відповідальність. Своєю чергою механізм публічного управління гральним бізнесом включає у себе форми, методи та засоби публічного управління.

Дискусії щодо включення юридичної відповідальності до складу публічного управління ведуться давно. В межах системи публічного управління гральним бізнесом автор пропонує розглядати лише протидію правопорушенням, які впливають на визначений державою стан моделі публічного управління гральним бізнесом.

Ключові слова: гральний бізнес, азартні ігри, публічне управління, система управління, механізм управління, суб'єкти та об'єкти управління.

Вступ. Публічне управління є багатоаспектним поняттям. Воно може розглядатися як діяльність державних службовців і політиків, органів місцевого самоврядування, представників громадськості, структури і процедури цих органів та організацій, та системне вивчення як діяльності, так і структур та процедур.

Метою цієї статті є аналіз та вивчення поняття «система публічного управління гральним бізнесом» з позицій діяльнісного підходу та виокремлення її елементів.

Методи досліджень. У роботі застосовувався діалектичний метод пізнання явищ об'єктивної дійсності, загальнонаукові методи дослідження – теоретичні логічні методи (аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія), емпіричні (експеримент, спостереження, опис) та спеціальні юридичні методи – формально-логічний, порівняльно-правовий, структурно-організаційний та структурно-функціональний.

Результати та їх обговорення. Один з основоположників загальної теорії систем Л. фон Берталанфі визначав систему як комплекс взаємодіючих елементів. Таким чином, система – це комплекс взаємопов'язаних елементів, що утворюють цілісність. Наявність істотних стійких зв'язків (відношень) між складниками системи або (та) їхніми властивостями, які перевищують за потужністю (силою) зв'язки (відношення) цих складників з об'єктами, що не входять до цієї системи, є важливим її атрибутом (Кустовська, 2005: 19).

Для дослідження певної системи як явища використовується системний підхід, у публічному управлінні системний підхід – це методологія, яка розглядає публічне управління як цілісний комплекс взаємопов'язаних елементів та сукупність взаємодіючих об'єктів. У разі використання системного підходу рішення в публічному управлінні приймаються на основі аналізу всіх істотних зв'язків і процесів як усередині структури, так і із зовнішнім середовищем (Куйбіда, Білинська, Петров, 2018: 163).

Так, у разі застосування елементного підходу до вивчення певного явища на перший план виходить розуміння системи як певного статичного елемента, як набору взаємопов'язаних елементів (власне, як внутрішня система або структура певного явища). Але ж будь-яка система не існує відособлено від навколишнього середовища. А взаємодіє з ним. Системно-діяльнісний підхід передбачає спосіб представлення будь-якого виду діяльності її головними взаємозв'язаними складниками: основним та управлінським процесами, ресурсним забезпеченням, провідними видами та способами супроводу.

У цій статті застосовується діяльнісний підхід до вивчення явища, який виходить з положень матеріалістичної діалектики, що будь-які дії чи явища призводять до змін у навколишньому середовищі і залишають по собі певні наслідки. З позицій такого підходу йдеться не лише про внутрішню узгоджену систему певного явища, а відображення цієї системи в зв'язку з навколишнім середовищем (як система взаємодії з іншими суб'єктами та об'єктами в навколишньому середовищі або зовнішня система).

Оскільки публічне управління розглядається нами з позицій діяльнісного підходу як діяльність органів державної влади та громадянського суспільства і є результатом суспільного договору між державою та суспільством, згідно з яким держава дозволяє на своїй території організацію та проведення азартних ігор (як суспільно шкідливого виду діяльності) на умовах максимального захисту членів суспільства від шкідливого їх впливу з використанням владних повноважень через низку інструментів публічного управління в обмін та компенсацію суспільству негативних наслідків цього виду діяльності через спрямування доходів держави від грального бізнесу на суспільно корисні цілі.

Система публічного управління гральним бізнесом як діяльність певних суб'єктів включає у себе як внутрішні, так зовнішні прояви: механізм управління, об'єкти управління, функції управління, суб'єкти управління. Система управління – це форма реалізації взаємодії та розвитку відносин управління, що виражається насамперед у законах і принципах управління, а також у цілях, структурі, методах, процесі й механізмі управління (Шокін, 2005). Система управління не існує статично, а реалізується в практичній діяльності, а тому передбачає наявність механізмів, які забезпечують вплив суб'єктів управління на об'єкти управління.

В Енциклопедичному словнику з державного управління механізм управління визначено як «внутрішнє улаштування системи управління, що визначає порядок управлінської діяльності». Об'єкти, процеси, явища, які забезпечують процес управління, становлять механізми управління (Сурмін, Бакуменко, Михненко, 2010: 424).

Р. Ларіна, А. Владзимирський та О. Балусева зазначають, що механізм управління є складовою, проте найактивнішою частиною системи управління, яка забезпечує дію на чинники, від стану яких залежить результат діяльності керованого об'єкта. На їхній погляд, механізм управління є досить складною категорією управління і включає такі елементи, як: цілі управління; критерії управління – кількісний аналог цілей управління; фактори управління – елементи об'єкта управління та їхнього зв'язку, на які здійснюється дія на користь досягнення поставлених цілей; методи дії на чинники управління; ресурси управління – матеріальні й фінансові ресурси, соціальний та організаційний потенціали, за використання яких реалізується вибраний метод управління й забезпечується досягнення поставленої мети (Ларіна, Владзимирський, Балусева,

2008: 27). Тобто сама статична система публічного управління є певною теоретичною чи науковою категорією, яка вивчається науковцями з різних галузей знань. Цінність системи публічного управління проявляється в практичній її реалізації, що забезпечується механізмом публічного управління.

Так, ми можемо констатувати, що основним суб'єктом публічного управління гральним бізнесом є Комісія з регулювання азартних ігор та лотерей. Вона наділена низкою функцій та повноважень, проте їх практична реалізація забезпечується саме механізмом публічного управління. Самі повноваження ніщо без ефективної їх реалізації.

Одні науковці вважають, що комплексний механізм державного управління являє собою систему економічних, мотиваційних, організаційних, політичних і правових механізмів (Нижник, Олуйко, 2002: 236).

Натомість інші науковці зазначають, що механізм здійснення певної діяльності є похідною категорією від системи здійснення певної діяльності (Литвинов, Ступник, 2011: 62). Так, механізм публічного управління гральним бізнесом як соціальним явищем є елементом системи публічного управління та фактично слугує засобом вираження ефективності певної системи публічного управління гральним бізнесом, а сама система є основою для механізму і його потенціалом.

Найбільш загальним класифікатором сутності поняття «механізм» є запропоновані Л. Юзьковим структурно-організаційні та структурно-функціональні підходи. Перший визначає механізм як сукупність певних складових елементів, що створюють організаційну основу певних явищ та процесів, другий – зосереджує увагу не тільки на побудові, але й на динаміці, реальному функціонуванні (Юзьков, 1983: 57).

Розглядаючи публічне управління з позицій діяльнісного підходу, зазначимо, що механізм публічного управління гральним бізнесом як окремого виду діяльності слід розглядати як процес провадження певної діяльності із властивими їй цілями, завданнями, функціями, методами, принципами тощо. Поняття «механізм» у цьому разі може бути використане для характеристики ефективності системи публічного управління, в якій відображається специфічна діяльність як системного цілого. У ньому фіксуються найбільш загальні й істотні риси, зв'язки між потребами та конкретними видами діяльності з їх задоволення, тобто досягнення певного результату від цього виду діяльності. Тому нам здається більш влучним у цьому дослідженні розглядати механізм публічного управління з позицій структурно-функціонального підходу.

Таким чином, механізм публічного управління гральним бізнесом розглядається нами як елемент системи публічного управління, що характеризує її ефективність і складається з комплексу норм, принципів, інститутів (державно-правових і суспільно-політичних), форм, методів і засобів (організаційних, правових, економічних, соціально-психологічних), зв'язків і відносин, за допомогою яких забезпечується управлінський вплив на ринок грального бізнесу з метою забезпечення захисту інтересів суспільства. Тобто досліджуваний механізм формується й функціонує в межах конкретної системи. Система публічного управління виступає як основа реалізації потенціалу механізму публічного управління.

Свою чергою Г. Одінцева під механізмом управління визначає «...засіб розв'язання суперечностей явища чи процесу, послідовна реалізація дій, які базуються на основоположних принципах, цільовій орієнтації, функціональній діяльності з використанням відповідних їй методів управління та спрямовані на досягнення визначеної мети» (Одінцева, 2002: 12). Таке визначення робить акцент на суперечностях між різними елементами системи управління, які яскраво проявляються у механізмі публічного управління гральним бізнесом і які покликаний усунути або збалансувати механізм публічного управління. Так, суспільний договір між державою та суспільством про легалізацію грального бізнесу на принципах мінімізації його шкоди суспільству якраз і передбачає реалізацію системи управління таким чином, щоб досягти бажаного результату.

За такої концепції заслуговує на увагу позиція В. Авер'янова, який, спираючись на базові аспекти організації державного управління, вважає недоцільним включення до механізму управління цілей управління, управлінського процесу як циклу дій управлінської системи, об'єктів управління і взаємозв'язку між суб'єктами та об'єктами управління, оскільки вони є складниками відносин державного управління і входять до системи державного управління (Авер'янов, 1998: 47).

О. Коротич відзначає недоцільність включення до складу «механізму управління» суб'єкта та об'єктів, одночасно наголошуючи, що безпосередньо він (механізм) «...використовується суб'єктом управління задля здійснення управлінського впливу на конкретний об'єкт (або на конкретні об'єкти, одномоментно чи послідовно та досягнення таким чином певної мети через задіяння зазначених вище форм, методів та засобів» (Коротич, 2009: 69).

У контексті зазначеного слід звернути увагу, що більшість науковців не розмежовують поняття «система» та «механізм», що часто приводить до їх отождолення. А тому заслуговує на увагу позиція науковців, що дослідження змісту та ролі механізму в процесах управління повинні базуватися на найбільш «жорстко прив'язаному» до системного підходу та категорії «управління», як це пов'язано у визначенні Н. Нижник та О. Машкова, згідно з яким «механізм державного управління – це складова частина системи управління, що забезпечує вплив на фактори, від стану яких залежить результат діяльності управлінського об'єкта» (Нижник, Машков, 1998: 150).

Ототожнюючи ці два поняття, науковці розглядають механізм публічного управління як демократичну організацію управлінського впливу на суспільні процеси, яка забезпечує ефективне функціонування системи органів державної влади, органів регіонального та місцевого самоврядування, громадських (неурядових) організацій, фізичних осіб та інших суб'єктів громадянського суспільства з метою реалізації державної

політики у найрізноманітніших сферах суспільного життя. Будь-які механізми управління передбачають певний зміст, який визначається способом дій щодо об'єкта впливу. Способи реалізуються через певні алгоритми та процедури дій. Різниця полягає насамперед як у суб'єктах, так і у об'єктах впливу, що зумовлює в подальшому суттєві відмінності у формах, способах і методах дій (впливу) (Грицяк, 2009, 220).

Тобто механізм управління є складовою і при цьому активною частиною системи управління, механізмом управління у найбільш загальному вигляді, повинен розглядатись як сукупність системних елементів, тісно пов'язаних між собою, у разі дії на один чи декілька із яких відбувається певне функціонування чи зміна інших елементів системи, які викликають своєю чергою потрібні процеси в об'єктах управління. Тобто категорія «механізм управління» у такому аспекті відіграє, з одного боку, роль деякого засобу пізнання (понятійного, модельного тощо) того, що об'єктивно відбувається між суб'єктом та об'єктом, з іншого – є певною спробою моделювання (синтезу) зазначених процесів. Останнє є визначальним для галузі наук державного управління, особливо за потреб розробки та дослідження інструментальних методів та засобів управлінського впливу суб'єкта на об'єкт.

Узагальнюючи вищевказані підходи, вважаємо найбільш вдалим у контексті цього дослідження трактування змісту поняття «механізм управління» як: складника системи управління, що відповідає за взаємозв'язок суб'єкта та об'єкта, охоплює наявні (у т.ч. штучно створені) між ними об'єктивні сутності, закономірності, взаємозв'язки тощо, які у протидії чи за підтримки зовнішнього середовища шляхом використання наявної ресурсної бази можуть сприяти встановленню цільового стану об'єкта, характеризуються властивістю детермінізму та можливістю багаторазового використання в інтересах управління (Королук, 2011: 80).

У такому тлумаченні функціонування системи управління поняттю «механізм» відводиться роль охоплення перелічених сутностей, закономірностей, взаємозв'язків та їх взаємодії із ресурсною базою та зовнішнім середовищем. Однак варто застерегти, що вказане охоплення не повинне окреслювати весь спектр процесів та явищ, що мають місце між суб'єктом та об'єктом, а визначатися тільки аспектами, потребами та інтересами керованого досягнення об'єктом цільового стану.

Щодо системи публічного управління в науці також немає єдності, що пов'язано з неодноковим розумінням «публічного управління як явища».

Зокрема, у термінологічному словнику з публічного управління система публічного управління розглядається як: 1) сукупність органів державного управління та місцевого самоврядування, що чинять організуючий вплив на суспільні відносини шляхом реалізації управлінських функцій у межах визначеної компетенції на підставі законодавства, а також взаємин між цими органами; 2) сукупність суб'єктів та об'єктів публічного управління, а також взаємин між ними (Куйбіда, Білинська, Петроє, 2018: 163).

О. Дегтяр розглядає публічне управління в широкому та у вузькому сенсі, вказуючи, що у широкому сенсі структура публічного управління включає у себе державні органи та місцеві адміністративні органи, а також структурні ланки адміністрацій, які допомагають їм здійснювати встановлені законом функції. У вузькому сенсі структура публічного управління являє собою відособлену і складну суспільну систему, яка включає у себе: державну адміністрацію – сюди входять адміністрації законодавчої, виконавчої та судової гілок влади, а також президентська адміністрація; адміністрацію організацій, що надають публічні послуги, та публічних організацій; адміністрацію публічних підприємств з державним, переважно державним і муніципальним майном (Дегтяр, 2016: 89). На нашу думку, вказана структура скоріше відображає державне адміністрування певної сфери, адже не показує сутність публічного управління як компромісу між державою і суспільством у певній сфері суспільних відносин.

З огляду на можливий сутність поняття «публічне управління» вважаємо обґрунтованою позицію Н. Обушної, яка розглядає публічне управління в трьох взаємопов'язаних аспектах: структурному, функціональному, компетенційному. Вона зазначає, що компетенційний аспект (можливість примушувати) не буде мати ніякого значення без структурного аспекту (органів публічного управління), який може отримати реальне втілення тільки у функціональному аспекті (здійснення діяльності органами публічного управління) (Обушна, 2015: 60).

А. Мельник робить наголос на структурному аспекті публічного управління, у зв'язку з цим вказує, що «публічне управління» зорієнтоване на реалізацію публічних (загальних) інтересів і включає такі складники, як: державне управління (суб'єктом є органи державної влади) і громадське управління (суб'єктом є громадські інституції). Як елементи публічного управління державне і громадське управління взаємодіють, взаємодоповнюють одне одного, виходячи з єдності публічних інтересів та доцільності узгодження управлінського впливу з метою посилення його дієвості. У системі публічного управління визначальну роль відіграє державне управління, яке здійснює управлінський вплив на всі сфери суспільного життя. Водночас в умовах розгортання демократичних перетворень зростає активність і громадських структур в управлінні не тільки суспільними, а й державними справами (Мельник, 2009: 229).

Розуміння публічного управління як процесу управління, що здійснюється на основі волевиявлення громади (колективу людей) та реалізується суб'єктами, визначеними громадою, для задоволення потреб і досягнення цілей громади як об'єкта управління знаходимо у професора О. Оболенського, який робить наголос на функціональному аспекті публічного управління (Оболенський, 2014: 4).

Інший український вчений В. Авер'янов розглядає публічне управління винятково крізь призму примусу та підпорядкування. Так, учений визначає, що публічне управління – це владно-організуючий вплив керуючих суб'єктів на спільну діяльність людей з метою їх впорядкування, координації та спрямування задля

ефективного досягнення загальних (спільних) цілей і завдань цієї діяльності, тобто робить акцент на компетенційному аспекті поняття (Авер'янов, 2007, 243).

Все ж далі О. Дегтяр, розкриваючи систему публічного управління, зазначає, що вона утворюється підсистемами цілей і принципів здійснення державно-владного впливу на суспільну життєдіяльність. Цей вплив виражається в правових формах. Він включає організаційні структури державного апарату (держоргани), персонал, сукупність реалізованих ними функцій, комплекс використовуваних методів, засобів і ресурсів, а також прями і зворотні зв'язки між суб'єктами і об'єктами управління, необхідні при цьому інформаційні потоки, документообіг тощо. Процес публічного управління являє собою свідому і цілеспрямовану діяльність, пов'язану з реалізацією державно-владних повноважень суб'єктами публічної влади і регламентовану юридичними нормами (Дегтяр, 2016: 89). На нашу думку, це поняття не відмежовує власне державну організаційну діяльність органу (поточну діяльність, внутрішнє управління органу) та його діяльність, яка становить публічне управління.

Провідні зарубіжні дослідники розділяють основні елементи системи публічного управління на структурні, функціональні й культурні. За цими характеристиками різняться системи публічного управління різних держав, а відповідно і якість життя їхніх громадян. Системи публічного управління впливають на те, наскільки успішними є країни загалом.

У міжнародній літературі з питань публічного адміністрування, як зазначає Д. Шиманке, існує досить значний консенсус стосовно того, що структури публічного адміністрування та його ефективність тісно взаємопов'язані між собою (Organisations do matter). В організаційно-соціологічній моделі визначаються структурні параметри, що є універсальними елементами ефективного управління: чітке розмежування компетенцій та відповідальності за ухвалення рішень, ієрархічна структура посад, принцип письмової фіксації, професійний адміністративний персонал з довічним прийомом на роботу і можливостями просування по службі залежно від результатів роботи тощо (Шиманке, 2009: 34). Як зауважує Г. Бребент, публічне управління не здійснюється однаковим чином в Іспанії, Англії або в Німеччині. Навіть серед сусідніх країн Європи, чий традиції та культури є близькими, можуть бути виявлені суттєві відмінності (Bouckaert, 2002: 35).

Вчені, які ототожнюють публічне управління та механізм публічного управління, зазначають, зокрема, на думку О. Руденко, що структура державно-управлінських механізмів забезпечення суспільної стабільності включає: суб'єкти формування та реалізації механізму (сукупність державних та політичних суб'єктів влади, а також суб'єктів публічного управління); об'єкти дії механізму (підсистеми суспільства, що зазнали деформуючого впливу зовнішніх та внутрішніх збурень); суб'єкт-суб'єкту, суб'єкт-об'єкту та об'єкт-суб'єкту взаємодії (характеристики сутності зв'язків елементів механізму, що вказують на здатність системи реагувати на внутрішні – горизонтальні та вертикальні і зовнішні впливи – зворотні впливи об'єкта на суб'єкт, що провокують утворення якісно нових властивостей системи); цілі, на реалізацію яких спрямована дія механізму (суспільно значимі та цінні засоби досягнення суспільної стабільності); передумови та умови формування механізму (структурованість суспільної системи, що наближається до стану нестабільності); систему взаємоузгоджених та взаємозумовлених елементів підсистем суспільства (функціонально-цільову сферу реалізації державних інтересів); практичні засоби реалізації механізму (методи, інструменти, ресурси, технології тощо); стадії розвитку механізму (формування, реалізація, забезпечення ефективності) (Руденко, 2011: 19).

Розгляд публічного управління з позиції діяльнісного (структурно-функціонального) підходу дозволяє наочно продемонструвати систему публічного управління гральним бізнесом як комплексну систему: суб'єкт управління визначає (планує) ціль, мету, бажаний стан об'єкта (у т.ч. аналізуючи особливості його функціонування та поточний стан) і шляхом використання існуючих (чи штучно створених) між ними об'єктивних сутностей, закономірностей, взаємозв'язків тощо у протидії чи за підтримки суспільства, шляхом використання наявної ресурсної бази та повноважень здійснює вплив на об'єкт управління задля досягнення мети управління (встановити певний стан об'єкта), що забезпечується наявністю примусу об'єкта за порушення встановленого стану моделі публічного управління.

Тобто в цьому визначенні поєднується структурний аспект (власне система управління певним явищем суспільного життя), функціональний аспект (реалізація публічного управління через механізм публічного управління, компетенційний аспект (наявність повноважень здійснення примусу та передбачення юридичної відповідальності за порушення об'єктом публічного управління встановлених суб'єктом вимог до стану об'єкта (моделі публічного управління та встановлених правил).

Висновки. До системи публічного управління гральним бізнесом нами включаються: суб'єкти управління, об'єкти управління, мета та цілі публічного управління, функції публічного управління та механізм публічного управління гральним бізнесом, юридична відповідальність. Своєю чергою механізм публічного управління гральним бізнесом включає у себе форми, методи та засоби публічного управління.

Дискусії щодо включення юридичної відповідальності до складу публічного управління ведуться давно. Звісно, за правопорушення в певній сфері суспільного життя передбачено різні види відповідальності, залежно від правопорушення, яке вчиняється. В цьому дослідженні ми ведемо мову лише про правопорушення, які впливають на визначений державою стан моделі публічного управління гральним бізнесом. Дослідження питань адміністративної, кримінальної відповідальності, відповідальності за податкові правопорушення тощо не є предметом нашого наукового дослідження.

Список використаних джерел:

1. Кустовська О.В. Методологія системного підходу та наукових досліджень : курс лекцій. Тернопіль : Економічна думка, 2005. 124 с.
2. Публічне управління : термінол. слов. / уклад.: В.С. Куйбіда, М.М. Білинська, О.М. Петроє та ін. ; за заг. ред. В.С. Куйбіди, М.М. Білинської, О.М. Петроє. Київ : НАДУ, 2018. 224 с.
3. Щокін Г. Система управління і її закони. *Персонал*, 2005. № 10. URL: <http://personal.in.ua/article.php?ida=147>.
4. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін. ; за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трошинського, Ю.П. Сурміна. Київ : НАДУ, 2010. 820 с.
5. Ларіна Р.Р. Державний механізм забезпечення інформатизації системи охорони здоров'я : монографія / за заг. ред. В.В. Дорофійенка. Донецьк : ТОВ «Цифрова типографія», 2008. 252 с.
6. Державне управління в Україні: наукові, правові, кадрові та організаційні засади : навчальний посібник / за заг. ред. Н.Р. Нижник, В.М. Олуйка. Львів : Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2002. 352 с.
7. Литвинов О., Ступник Я. Механізм протидії злочинності. *Публічне право*. 2011. № 1. С. 59–63.
8. Юзьков Л.П. Государственное управление в политической системе развитого социализма. Киев : Высшая школа, 1983. 155 с. С. 57–59.
9. Одінцова Г.С. Державне управління і менеджмент : навчальний посібник у таблицях і схемах / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Г.С. Одінцовой. Харків : ХарПУАДУ, 2002. 492 с.
10. Державне управління: теорія і практика / За заг. редакц. д.ю.н., проф. Авер'янова В.Б. Київ : Юрінком Інтер, 1998. 432 с.
11. Коротич О.Б. Теоретико-методологічні засади державного управління регіональним розвитком України : дис. ... докт. юрид. наук : 25.00.02. Запоріжжя, 2009. 482 с.
12. Нижник Н.Р. Системний підхід в організації державного управління : навчальний посібник / За заг. ред. Н.Р. Нижник. Київ : УАДУ, 1998. 160 с.
13. Реформа публічного управління в Україні: виклики, стратегії, майбутнє : монографія / за ред. І.А. Грицяк. Київ : К.І.С., 2009. 240 с.
14. Короліук Ю.Г. До питань сутності та співвідношення понять «механізм» і «механізм управління» в галузі науки «державне управління». *Інвестиції: практика та досвід*. 2011, № 7. С. 80–84.
15. Дегтяр О.А. Роль системи публічного управління в соціальній сфері суспільства. *Публічне урядування*, 2016. № 1. С. 89–94.
16. Обушна Н. Публічне управління як нова модель організації державного управління в Україні: теоретичний аспект. *Ефективність державного управління* : збірник наукових праць, 2015. Вип. 44. С. 53–63.
17. Мельник А.Ф. Модернізація суспільного сектору економіки в умовах глобальних змін : монографія / за ред. д-ра екон. н., проф. А.Ф. Мельник. Тернопіль : ТНЕУ; Економічна думка, 2009. 528 с.
18. Оболенський О.Ю. Публічне управління: цивілізаційний тренд, наукова теорія і напрям освіти. *Публічне управління: шляхи розвитку* : матер. наук.-практ. конф. за міжнар. уч. (26 листопада 2014 р., м. Київ): у 2 т. Т. 1 / за наук. ред. Ю.В. Ковбасюка, С.А. Романюка, О.Ю. Оболенського. Київ : НАДУ, 2014. С. 3–10.
19. Авер'янов В.Б. Державне управління: Європейські стандарти, досвід та адміністративне право / за заг. ред. В.Б. Авер'янова. Київ : Юстиніан, 2007. 288 с.
20. Шиманке Д. Адміністративні реформи в Західній Європі як орієнтир для реформи державного управління в Україні. Адміністративна реформа в Україні: сучасний стан, проблеми та перспективи : монографія / за заг. ред. Н.Р. Нижник, Н.Т. Гончарук. Донецьк : Моноліт, 2009. 384 с.
21. Bouckaert G. Modernizing the Rechtsstaat: Paradoxes of the Management Agenda. Berlin : Duncker & Humblot, 2002. P. 335.
22. Руденко О.М. Теоретико-методологічні засади дослідження суспільної стабільності в науці державного управління : автореф. дис. ... к.ю.н. : 25.00.05. Київ, НАДУ. 2011. 36 с.

References:

1. Kustovska, O.V. (2005). Metodolohiya systemnoho pidkhodu ta naukovykh doslidzhen [Methodology of systems approach and research]: kurs leksiiv. Ternopil: Ekonomichna dumka, 124 s. [in Ukrainian].
2. Kuybida, V.S ta in. (2018). Publichne upravlinnya: terminol. slov. [Public administration: the terminal words]. Kyiv: NADU, 224 s. [in Ukrainian].
3. Shchokin, H. (2005). Systema upravlinnya i yiyi zakony [Management system and its laws]. *Personal*. No. 10. Retrieved from: <http://personal.in.ua/article.php?ida=147> [in Ukrainian].
4. Surmin, Y.P. ta in. (2010). Entsyklopedychnyy slovnyk z derzhavnoho upravlinnya [Encyclopedic Dictionary of Public Administration]. Kyiv: NADU. 820 s. [in Ukrainian].
5. Larina, P.R. (2008). Derzhavnyy mekhanizm zabezpechennya informatyzatsiyi systemy okhorony zdorovya [State mechanism for ensuring the informatization of the health care system]. Donetsk: TOV "Tsyfrovaya typhrafyya". 252 s. [in Ukrainian].
6. Nyzhnyk, H.R. ta in. (2002). Derzhavne upravlinnya v Ukrayini: naukovy, pravovy, kadrovi ta orhanizatsiyini zasady [Public administration in Ukraine: scientific, legal, personnel and organizational principles]. Lviv: Vyd-vo Nats. un-tu "Lvivs'ka politekhnika", 2002. 352 s. [in Ukrainian].
7. Lytvynov, O., Stupnyk, Y. (2011). Mekhanizm protydyi zlochynnosti [The mechanism of combating crime]. *Publichne pravo*. No. 1. S. 59–63 [in Ukrainian].

8. Yuzkov, L.P. (1983). Gosudarstvennoye upravleniye v politicheskoy sisteme razvitogo sotsializma [Public Administration in the Political System of Developed Socialism]. Kyiv: Vysshaya shkola. 155 s. [in Russian].
9. Odintsova, H.S. (2002). Derzhavne upravlinnya i menedzhment [Public administration and management]. Kharkiv: KharRIUADU. 492 s. [in Ukrainian].
10. Averyanov, V.B. (1998). Derzhavne upravlinnya: teoriya i praktyka [Public administration: theory and practice]. Kyiv: Yurinkom Inter. 432 s. [in Ukrainian].
11. Korotych, O.B. (2009). Teoretyko-metodolohichni zasady derzhavnoho upravlinnya rehional'nym rozvytkom Ukrayiny [Theoretical and methodological principles of public administration of regional development of Ukraine]: dys. ... dokt. yuryd. nauk: 25.00.02. Zaporizhzhya. 482 c. [in Ukrainian].
12. Nyzhnyk, N.R. (1998). Systemnyy pidkhid v orhanizatsiyi derzhavnoho upravlinny [System approach in the organization of public administration]. Kyiv: UADU. 160 s. [in Ukrainian].
13. Hrytsyak, I.A. (2009). Reforma publicnoho upravlinnya v Ukrayini: vyklyky, stratehiyi, maybutnye [Public administration reform in Ukraine: challenges, strategies, future]. Kyiv: K.I.S. 240 s. [in Ukrainian].
14. Korolyuk, Y.H. (2011). Do pytan sutnosti ta spivvidnoshennya ponyat "mekhanizm" i "mekhanizm upravlinnya" v haluzi nauky "derzhavne upravlinnya" [To the questions of the essence and relation of the concepts "mechanism" and "mechanism of management" in the field of science "Public administration"]. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*. 2011, No. 7. S. 80–84 [in Ukrainian].
15. Dyehtyar, O.A. (2016). Rol systemy publicnoho upravlinnya v sotsialnyy sferi suspilstva [The role of public administration in the social sphere of society]. *Publichne uryaduvannya*. No. 1. S. 89–94 [in Ukrainian].
16. Obushna, N. (2015). Publichne upravlinnya yak nova model orhanizatsiyi derzhavnoho upravlinnya v Ukrayini: teoretychnyy aspekt [Public administration as a new model of public administration in Ukraine: theoretical aspect]. *Efektivnist derzhavnoho upravlinnya*. Vyp. 44. S. 53–63 [in Ukrainian].
17. Melnyk, A.F. (2009). Modernizatsiya suspil'noho sektoru ekonomiky v umovakh hlobalnykh zmin [Modernization of the social sector of the economy in the context of global change]. Ternopol: TNEU; Ekonomichna dumka. 528 s. [in Ukrainian].
18. Obolenskyy, O.Y. (2014). Publichne upravlinnya: tsyvilizatsiyyny trend, naukova teoriya i napryam osvity [Public administration: the trend of civilization, scientific theory and direction of education]. *Publichne upravlinnya: shlyakhy rozvytku*: mater. nauk.-prakt. konf. za mizhnar. uch. Kyiv: NADU. S. 3–10 [in Ukrainian].
19. Averyanov, V.B. (2007) Derzhavne upravlinnya: Yevropeyski standarty, dosvid ta administratyvne pravo [Public administration: European standards, experience and administrative law]. Kyiv: Yustynian. 288 s. [in Ukrainian].
20. Shymanke, D. (2009). Administratyvni reformy v Zakhidnyy Yevropi yak oriyentyr dlya reformy derzhavnoho upravlinnya v Ukrayini. Administratyvna reforma v Ukrayini: suchasnyy stan, problemy ta perspektyvy [Administrative reforms in Western Europe as a guide for public administration reform in Ukraine. Administrative reform in Ukraine: current status, problems and prospect]. Donetsk: Monolit. 384 s. [in Ukrainian].
21. Bouckaert, G. (2002). Modernizing the Rechtsstaat: Paradoxes of the Management Agenda. Berlin: Duncker & Humblot. P. 335.
22. Rudenko, O.M. (2011). Teoretyko-metodolohichni zasady doslidzhennya suspil'noyi stabil'nosti v nauki derzhavnoho upravlinnya [Theoretical and methodological principles of the study of social stability in the science of public administration]: avtoref. dys. ... k.yu.n.: 25.00.05. Kyiv, NADU. 36 s. [in Ukrainian].